

Hreljinski i bibrirski urbar iz 1700. g. o životinjama i životinjskim proizvodima

The Hreljin and Bribir Urbarium of 1700 on animals and animal products

Džaja, P., K. Severin

Sažetak

U Hreljinskom urbaru propisano je davanje sulja (jedne vrste poteza) Na krave, ovce i koze a od ulova ribe davana je desetina. U Bibrirskom urbaru propisano je davanje u slučaju posjeta zemaljskog gospodara. U oba urbara propisano je davanje konja za jahanje, lov na kamenjarku, jarebicu, zeca, medvjeda, lisicu, kunu, divlju svinju te ribu.

Ključne riječi: Hreljinski, bibrirski, urbar

56

Abstract

In the Hreljin Urbarium the giving of a "sulj" is prescribed (a form of tax). A tenth was given of revenue from cows, sheep and goats, and from catches of fish. In the Bribir Urbarium a tax is prescribed in the case of a visit by the lord of the land. In both Urbaria the giving of a horse for riding is prescribed, as well as hunting partridges, rabbits, bears, foxes, marten, boar and fish.

Ključne riječi: Hreljin, Bribir, Urbarium

Držanje životinja

Hreljinski urbar (1700.) propisivao je da prosječno davanje svake obitelji treba biti u prosjeku oko 27 libri, a jedna je ovca bila 4 libre. Libra je novčana jedinica koja sadržava 20 soldi (soldina), a 16 libara bilo je 3 florena. Pašnjaci, Zabok, Zagradac i Laz davani su u zakup najboljem ponuđaču kada gospoštija ne drži svoje životinje na paši. Životinje su se morale čuvati pod prijetnjom najstrožih kazni. Hreljinski urbar (1700.) propisivao je da se sulj za svaku kravu plaća 5 soldi, 5 % od ukupnog broja ovaca i koza, a za svake dvije ovce ili koze pa sve do 20, po 3,5 soldi. Davala se desetina ulova riba te po 1 sir na 20 ovaca, dovoz volovima te davanje konja za jahanje služ-

benicima za službene potrebe. Obveza je bila davati konje za jahanje upravitelju i službenicima kada idu u službu. Hreljinski je urbar propisivao da od ulova ribe gospoštiji pripada deseta libra od svega, a nakon toga dijeli se po polovicama, jedna je pripadala ribarima, a druga navedenim suvlasnicima. Sudionici su bili dužni razmjerno snositi sve troškove, a ribari šiti i popravljati mreže na vlastiti trošak. Ribari su nadalje bili obvezni prodati svoj dio gospoštiji. Hreljinski su podložnici bili dužni u vrijeme diobe sira na dan sv. Roka dati za nadzor sa strane kaštela jedan cijeli sir, ali nešto manji od uobičajenog, i to od svakog stada koje su imali te godine. Za košnju i sabiranje sijena gospoštija je bila dužna dati opskrbu svakom kaštelu

Dr. sc. Petar DŽAJA, dr. med. vet., redoviti profesor, dr. sc. Krešimir SEVERIN, dr. med. vet., izvanredni profesor, Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu; Autor za korespondenciju: email: dzaja@vef.hr

312 pogača kruha, 156 bokala vina te 52 libre mekog sira. Svi su hreljinski podložnici dužni nositi med u bakarsko pristanište za račun gospoštije, a oni su ga plaćali libru po 5 solda. Lov divljači pripadao je gospoštiji koja je za kamenjarku plaćala 12 solda, jarebicu 8 solda, zeca 12 solda. Kad se ubila divlja svinja, trebalo je gospoštiji donijeti glavu i komad za pečenje, od medvjeda je pripadala gospoštiji glava, šape i komad za pečenje te koža koja se plaćala prema vrijednosti. Ako su ubijene lisica i kuna, obvezni su bili gospoštiji donijeti kože koje su plaćali na sljedeći način: za svaku dobru lisičju i kuninu kožu 3 libre, a za svaku dobru vučju kožu 6 libri. Jezici volova ili krava koje su klali i prodavali u mesnici ili drugdje pripadali su gospoštiji, a njih je trebao dobiti kaštelan.

Bribirski urbar (1700.) propisivao je da se na svakih 20 ovaca ili koza za prihod da jedna glava sa svojim mladunčetom, a od 40 komada jedna s mladunčetom i jedna jalova. Ako netko nije imao 19 ili 20 životinja, nije bio dužan davati životinje, već za svako pojedino grlo po 3,5 soldi. Od životinja koje se pobiru za sulj daje se jedna glava s mladunčetom satniku i jedna glava Grašćikoma za njihov trud. Dužni su dati konje za jahanje od kaštela Bribir do Novog. Bribirski urbar (1700.) propisivao je da u slučaju posjeta zemaljskog gospodara, njegovih komisara i viših službenika kada dođu u kaštel, narod treba dati pomoć za kuhinju mesom kastrata, peradi, jaja i divljači, a oni koji su vješti s puškom trebaju se pobrinuti za divljač. Kada bi bribirski podložnici ubili koju kamenjarku ili jarebicu, bili su dužni donijeti ih gospoštiji koja im je za svaku kamenjarku davala 12 solda, a za jarebicu 8. Podložnicima je bio zabranjen lov zeče-

va, ali ako bi se to dogodilo, morali su zeca donijeti gospoštiji, koja je za njega davala 12 soldi. U slučaju da je podložnik ubio divlju svinju, bio je obvezan donijeti gospoštiji glavu i od toga dobar komad mesa za pečenje. Ako je ubio medvjeda, morao je gospoštiji donijeti šape, odnosno noge, a od mesa dobar komad za pečenje i kožu. Kožu im je trebalo platiti prema vrijednosti. U slučaju da su ubili lisicu, kunu, kunu bjelicu, bili su dužni donijeti gospoštiji kože, a ako su dobre, plaćane su po 3 lire, dok se za svaku vučju kožu koja je dobra plaćalo 6 lira. Svi su bribirski podanici bili dužni nositi med u bakarsko pristanište, a plaćao se za libru 5 solda. Lov tune u mjestu koje je pripadalo gospoštiji, jedna trećina ulova išla je ribarima, a ostala dva dijela gospoštiji. U drugoj luci polovica ulova pripadala je gospoštiji, tj. tri dijela od polovice Kukuljancima, dok je polovica pripadala ribarima. Ribari koji su ribarili na određenim mjestima gospoštiji su davali desetinu ulova, a na drugim mjestima dvadesetinu. Podložnici ribari dužni su bili dati gospoštiju u utorak, petak i subotu kao i u one dane koji prethode blagdanima tijekom cijele godine te sve dane četrdesetice, odgovarajući dar riba. U slučaju posjeta više vlasti svaki je ribar bio dužan loviti i dati ribu kamo službenik naredi.

Literatura

- MARGETIĆ, L (2007.): Srednjovjekovni zakoni i opći akti na Kvarneru. Knjiga treća- Grobnik, Bakar, Hreljin, Grižane, Bribir, Vinodol. Zavod za kaznene znanosti Mošćenice Pravnog fakulteta u Rijeci. Adamić, Rijeka.